

BAŽANTNICTVÍ.

Se-psal

J. V. ČERNÝ.

Cena 15 kr. r. č.

V PRAZE.

Tiskem Dr. Ed. Grigra. — Nákladem vlastním.
1864.

18²/₆64.

BAŽANTNICTVÍ.

Sepsal

J. V. Černý.

V PRAZE.

Tiskem Dr. Ed. Grégra. — Nákladem vlastním.

1864.

Českým bažantníkům

na důkaz

lásky bratrské

věnuje

J. V. Černý.

Úvod.

Před několika ještě lety pěstovalo se v Čechách nejvíce tak zvané „bažantnictví domácí“ čili „vychov“; v posledním však čase upouští se skoro vesměs od tohoto způsobu a zavádí se myslivosti příslušnější „bažantnictví na divoko“, kteréžto tak popsati, aby k úplnému seznámení-se s ním sloužilo, jest účelem tohoto spisku.

V češtině nepsalo se doposud nic o bažantnictví, pročež porovnal jsem spisy cizojazyčné a sestavil dle vlastní víceleté zkušenosti v celek, co za pravdivé a neomylné jsem uznal. —

Jest to tedy první spis v české literatuře, jednající o pověstném bažantnictví českém, a ví-li snad někdo z mnohých mých soudruhů ze zkušenosti své něco, co tuto pohřešuje, a seznámí-li nás s tím: zavděčí se jak mně tak zajisté i všem českým bažantníkům.

V Hořovicích, dne 1. května 1864.

Spisovatel.

I. Bažant.

Český bažant jest takorůka svĕtoznámý, a již kronikář Pelcl praví: „Nad českého bažanta není ptáka v svĕtĕ chutnějšího!“ a skutečně nikde snad není pomĕrnĕ tolik bažantnic, jako u nás, v naší milé vlasti. — Čítá se jich ke 200 s kmenem asi 25000 bažantů. Největší počet bažantnic nalézá se v kraji Boleslavském a Jičínském, pak Pražském, Chrudímském a Čáslavském. — Ročně postřelí se a zapeří průmĕrnĕ 50.000 kusů, z nichž větší díl zasýlá se do cizozemska, kdežto i při nejslavnĕjších hostinách prvních velmožů jsou oblíbenou pochoutkou.

Bažant náleží do řádu kurovitĕho ptactva a pochází z Asie. Buffon praví: „Jest třeba jen jmĕno jeho (Phasianus colchicus) vyslovit, a každý již vlast jeho zná!“ Jak dalece báječným povĕstem starých Řeků lze vĕřiti, tož prý našli jej Argonauti u břehu řeky Phasis, když plouli ke Kolchisu, a přivezli jej odtud do své vlasti, kdežto udĕlali jím větší dar než zlatým rounem. Odtud rozšířil se po Evropĕ.

V Čechách známé druhy bažantů jsou :

bažant zlatý (Phasianus pictus),

bažant stříbrný (Ph. nycthemerus neb sinensis), oba z Číny, a

bažant obecný (Ph. colchicus).

Prvnĕjší dva druhy nevydrží u nás na venku přes zimu, a pro tuto svou choulostivost k divokému

bažantnictví vůbec se nehodí; chovají se spíše jen co zvláštnost pro okrasu bažantnic a zahrad. — Mimo tyto znám jest ještě *bažant s bílým obojkem* (Phas. colch. torquatus — v zahradách anglických), *bažant bílý* (Ph. colch. alba, — Olina Uccellaria), *bažant strakatý* čili *tříbarevný* (Ph. c. varius, v Číně), *bažant páví* (ph. c. angus, v severní Číně), *Napaul* (Meleagris satyra), *bažant turecký* (Ph. c. gallopavonis), *Katraka* (Ph. Guianensis, v Americe), *bažant indický* (Ph. Antillarum). V Čechách nejvíce a při divokém bažantnictví výhradně pěstuje se *bažant obecný*, též „český“ zvaný, ač dle krajin a jiných poměrů i v rozličných odrůdách, na př. tak zvaný *bažant dobřenský* (statnější obecného a jehož peří více do modra a zelena jest měnivé), rozšířen na Dobřensku, Opočensku, Dobříšsku, Hořovsku atd.

K rozdílu pohlavnímu říká se u bažantů „kohout“ a „slípka“ čili „slepice“. Kohout, jako by věděl, jak krásným a nádherným oděvem od slípky se liší, vykračuje si vždy hrdě a pánovitě se zdviženou hlavou, kdežto slípka si vždy skromněji počíná.

Kohout jest skoro o třetinu větší než slípka. Hlava jeho vybihá v bělavý asi 1“ dlouhý zobák a jest i s krkem až po prsa leskle zeleně do fialova neb modra měnivě opeřena. — Prsa kryje peří žlutočervené, modře zaobroubené. Dlouhý, z 18 per se skládající ocas jest špičatý, ve vějíř roztažitelný a vybihá z peří zelenavého, které dolní část hřbetu pokrývá. Okolo žlutavých světel (očí) má „pouška“, červenou to masitou kožku. V čase kodercování vystanou mu na hlavě dva chomáčky peří, jako lze viděti u sov a výrů. 3 1/2“ vysokou nožku zdobí krátká ostruha. Barvy jsou nejvíce lesku kovového.

Slípka jest šedivě hnědá a jakoby černě kro-penatá. Krk a hlava jsou popelavé a mění se v jasné fialovou barvu lesku kovového.

Bažant dosáhne stáří až 10 let. Kohout váží asi $1\frac{1}{2}$ kilogrammu a jest 3' dlouhý. S roztaženými křídly měří $2\frac{1}{2}$ ' šířky; složena dosahují křídla jen na začátek ocasu. Slípka váží 1 kilogramm a jest $1\frac{3}{4}$ ' dlouhá.

Při tak krátkých křídlech činí tíže těla bažantu let obtížným a způsobuje zvláště při vzletu svým úsilným namáháním náramný chřestot a hluk. Z rána a na večer vycházejí bažanti do polí zasetých a do strnišť, vybírajíce si zde zrna pšeničná a ječná, žito, proso i viku. Zvláště milý pokrm jsou jim mra-venčí vajíčka. Rádi též požívají hlohyně, jeřabiny, bukvice, zrna vinných hroznů, jež si po keřích sami vyhledávají.

V čas nouze spokojí se i s žaludy a kaštany. V bažantnicích zasypává se jim pšenice neb ječmen. Jeden bažant spotřebuje denně asi 3 hrstě zrní. — V čase letním nestojí však mnoho o zásyp a pro-hánějí se raději na lukách za kobylkami a jinými brouky.

Bažant miluje mírnou povětrnost, spíše teplou než zimavou. Milé jsou mu lesy a houštiny, avšak v hlubokých temných lesích zřídka jen se najde. Za jasných teplých dnů koupají se v písku, při čemž drobné kaménky polykají. V čase kodercování (tokání) ozývá se kohout po celý den hlasem podobným hlá-skám: „Kak“, při čemž povyskakuje a křídlo ma hřmotně zatřepává. Však hlas vyplašeného kohouta liší se značně od obyčejného jeho hlasu a podobá se více hláskám: „Kokok“, kteréž v následujícím roz-

měru po sobě následují: „Kokoko . kokoko . kokoko . . . kokoko . . . ko . . . . . ko . . . . . ko.“ — Někdy následují po sobě rychle, někdy volně, dle toho, jak prudce vyplašen byl. Vyplašená slípka jen jemně pískne.

Brzy po slunce západu hřadují bažanti na stromy a kohout svým „kagak“ dává přírodě dobrou noc, jakož i z rána za svítání, když se stromu slítne, své pozdravení dát neopomine. Myslivci to jmenují „hovor“, když kohout po hřadování již na stromě sedě se ještě v ten způsob ozývá, že po svém obyčejném výkřiku: „kagak“ vždy ještě prodloužené „kó“ asi o tercii níže, avšak tišeji pronáší. Po několikrát takto pronešeném „kagak — kó“ počne jaksi šveholit, což z poněkud větší vzdálenosti zvukům lidské mluvy se podobá.

Kodercování a pojímání počne v březnu a trvá až do května.

Francouzský lesní a honební naddozorce Jourdain udává ve svém „Traité des chasses“, že byl v královských bažantnicích vždy ku pojímání při domácím bažantnictví do zvláštní komory dán 1 kohout s 6 slepicemi, avšak naši nejzkušenější bažantníci nenechávají při divokém bažantnictví více než 1 kohouta na 10 až 20 slepic. Jedno pojímání jest dostatečné pro všechny vejce. Slípka, jakmile již odpojímána jest, zřídí si zcela jednoduché hnízdečko na zemi, kamž vloží 8 až 15 vajec, které klade vždy 2 dni po sobě a třetí den nic. Vejce jsou barvy zelenavé a o třetinu menší než domácích slepic. Často se stává, že více slepic do jednoho důlku klade. Při sezení na vejcích jest slepice tak krotká, že se i chytit nechá. Má více bázně o své vejce než před

člověkem a škodnou zvěří. Stane-li se, že přišla slípka o vejce, klade obyčejně po druhé, avšak již méně vajec. Mladí vylíhnou se po 25. dnu a běhají hned s matkou, která je až do zimy vodí. V stáří asi 6 týhodnů hřadují mladí bažanti a po 10. týhodnu přebarvují. Na 1 slípku čítá se průměrně 5 mladých.

Již v druhém roce stáří sešpičafují kohoutu ostruhy, tak že slípku při pojímání jimi bodá a zne-pokojuje a tím mnoho jalových vajec zplozuje. Proto ponechávají se jen kohouti roční, aneb se starším špičky upilují.

Zvláštnost u bažantů jest též jejich nestálost, že totiž zvláště kohouti velmi rádi za mlhavých dnů, když padne první sníh, jakož i v čase pojímání do blízkých lesíků přesazují, a nesmí se tedy nikdy nechat mnoho kohoutů pohromadě, aby se rvačkám předešlo; jinak silnější kohouti slabších vytlukou, tito odejdou, a svým kodercováním slepice za sebou přivabují. Stalo-li se již, že některý kohout přesadil, odstřelí se na hradě a slípky pak zase nazpět přijdou. Obyčejně opanuje kohout jistou část lesa a tam žádného soupeře netrpí. Dle toho musí se bažantník řídit. Nejvíce přesazují bažanti přezimovaní v komoře. Nejlepší prostředek proti tomu jest pilné obcházení bažantnice se stavěcím psem z rána a na večer a shánění jich nazpět.

Nemoci bažantů nelze při divokém bažantnictví. tak lehko poznat a nemožno léčením proti nim působit, jako při bažantnictví domácím, pročež by skoro zcela zbytečno bylo, zde šířeji o tom chtít pojednatí.

II. Přezimování bažantů

děje se v některých bažantnicích ve zvláštních staveních (tak zvaných bažantích komorách), sestávajících obyčejně ze 2 prostor: tmavé a světlé komory. Světlá slouží k přebývání bažantů, bývá tedy opatřena bidélky k sezení a jakousi dřevěnou, v zemi zadělanou nádobou na vodu k pití a ozdobena uvnitř ratolestmi a stromy, aby bažantům obvyklejší se stala. Zakulacený strop jest z latí asi 1" od sebe přibitých, aby v komoře úplné světlo bylo. Stropy obou komor jsou sítěmi potaženy, aby vyplašení bažanti si neškodili. Tmavá komora spojena jest se světlou nízkým vchodem, kudy bažanti chodí, a slouží k chytání bažantů, anto zakrytím malého okénka v ní úplná tma povstane a bažant do ní dříve vešlý bez všelikého plašení rukou chycen býti může. Takoveto chytání děje se, buď když se z jara bažanti opět vypouštějí, aneb když se v komoře uschovaní kohouti (přebývající) zapeřít mají. Při vypouštění jest lépe, když se u světlé komory jen dvěře ven vedoucí otevrou a bažantům svobodný východ ponechá, neboť se takto bez všelikého plašení do lesa dostanou, ovšem je-li komora přímo u lesa a jsou-li dvěře k lesu obráceny.

Zásyp hází se v komorách zmíněném již nízkým vchodem z tmavé komory do světlé. Mimo zrní dává se jim zimního času též nějaká zelenina pro ně uschovaná, třeba hlávky zelné, což oni velmi rádi klobají.

Lépe však jest tam, kde to možno, kde pytlacení neb škodné zvíře co báti se není a zařízení bažantnice tomu jen poněkud dovoluje, bažanty po celý rok venku ponechati.

III. Nepřátelé a ochrana bažantů.

Bažant jest od přírody velmi špatně proti svým nepřátelům ozbrojen. Jemu nezbyvá v čase nebezpečenství leč útek, než ani ten není s to jej zachrániti, poněvadž neumí příliš rychle běhati a i křídla proti tíži těla poměrně malá, let obtížným mu činí. Člověk, ač jeho nejlepší ochrance, jest s jiné strany opět jeho nejnebezpečnějším nepřítelem. Způsob čili veliký nezpůsob bažantů, a zvláště kohoutů, že při hřadování úkryt svůj mocným svým křikem prozradí, přivábí pytláka z jara a na podzim, když list již opadal, do bažantnice, kde je mnoho listnatých stromů. Tu číhá skrytě a pozoruje, kde bažant hřadoval. V noci, a zvláště když měsíc svítí, přiloudí se k stromu, na němž bažant zasedl, a snadno jej proti jasné obloze na bezlistném stromu uvidí a zastřelí. Proto je potřeba v takovémto čase bažantnice pilně hlídati.

Navzdor tomu, že myslivec se svou puškou je nejvydatnějším bažanta ochrancem, tož předce i nepilnějším a nejbezřelejším myslivcům nelze úplně zabrániti anebo předejiti všem škodám, jim činěným zvláště od škodné zvěře, a proto svým důvtipem vymýšlí a zřizují všeliké nástroje, aby škůdcům těm co možná ubránili. Nejzhousebnějším škůdcem bažantů jest *liška*. V neohražených bažantnicích, ležících na blízku lesnatých hor, v nichž lišky přebývají, dovede tato na jaře, když svým mláďatům pokrm donáší, větší díl bažantích hnízd úplně zničit, seberouc sedící slepici i s vejci již kladenými; mladé bažanty schytá, pokud ještě nehraďují, i s matkou. A poněvadž toto

vždy jen v noci se děje, zbývá myslivci jen málo prostředků k zamezení škody této. I když bažanti již hřadují, ani tenkrát nejsou ještě před tímto zhoubcem jisti. V bouřlivé, větrné noci, kde bažanti na řídkých stromech sedí, bývají od větru na zem sházeni a tu liška nikdy neopomene, bažantnici navštívit. Velké množství jich na zemi schytá a co nepotřebuje, to zahrabe do okolních polí, při čemž v spěchu často ocas bažanta nechá vykoukat, tak že myslivec, když po takové noci okolní pole prochází, mnoho jich naléztí může a alespoň poněkud zužitkuje. Proti těmto škodám jest dobře obtáhnouti bažantnice tak zvanými „lapami“ aneb obcházení jich a strílení často na slepo aneb bubnovati. Jmenované lapy jsou z dlouhého provazu ověšeného asi na 1' od sebe pestrými ostřížky plátěnými 1' délky a 2' šířky. Takovým provazem obtáhne se bažantnice kolem asi na 3' zvýší. Třepetající se strakaté plátno jest času nočního lišce podezřelé a ona neodváží se do bažantnice vejíti.

Tchoř a *kuna* sežírají vejce v hnízdech a chytají mladé bažanty. Proti těmto zřizují se tak zvané „truhlíky“ a „tlučky.“

J. Sommer ve svém spisu: „Der praktische Fasanjäger“ udává, že 2 tchoři v jedné noci až 50 kusů 4 neděle starých bažantů domácích zardousili.

Kolčava (a *lusice*) jest dle tvrzení starých myslivců bažantnici škodlivější než liška. — Sommer vypravuje z vlastní své zkušenosti, že 1 kolčava v 5 minutách 15 bažantů polapila a že v místě, kde kolčavy ani viděti nebylo, v 8 dnech do padáku 12 kusů bylo chyceno, poněvadž tato zvířátka obvykle velmi skrytě žijí. Zcela jednoduché padáky a jme-

nované již truhliky mívají nejlepšího výsledku. Proti domácím psům a kočkám kladou se železa, líčejí se padáky a truhlíky, do kterých rozličné vnady se kladou.

Ježek sežírá bažantí vejce a chytá se též často do truhlíků a padáků.

Na čtyřnohou škodnou zvěř, jakož i na škodné opeřence líčejí se v bažantnicích železa buď berlínská neb obyčejná dénková (talířová). Nejlépe jest položit železa tam, kde se našla zanechaná část zvěřiny od dravce ulovené. Nejčastěji přijde si tento pro takový ostatek, kde jej byl zanechal. Nechají-li se nalíčená železa v bažantnici přes den ležeti, zvláště pak na místech od bažantů mnoho navštěvovaných, tož musí se ve dne něčím přikryti, aby bažanti se nechytali, aneb se potrousí zaječí vlnou, co bažanty zradí. —

Z dravců pernatých nejhorší jest *jestřáb*. Chytá mladé i staré bažanty. K chytání jestřábů zřízeny jsou zvláštní koše.

Podobně škodí bažantům *káně*, *sokol* a *krahujec* a nočního času *sova*, která na hřadě sedící bažanty lapá. Nejškodlivější jest dle výroku starých myslivců tak zvaná *sova bažantí*, barvy přičervenalé bez růžků. Od sov usmrcený bažant pozná se dle utržené hlavy. Sovy lapají se do želízek na sloupku.

Vrány a *straky* škodí vybíráním bažantích vajec a chytáním mladých bažantů.

Strílení škodného ptactva při výru aneb při mase, chytání sov do želízek a jestřábů do košů, jsou nejvydatnějšími prostředky proti pernatým dravcům.

IV. Hon na bažanty.

Dokud jen vyšší šlechta výhradní právo měla bažanty chovati, byly jí velezajímavé honby jediným účelem, k vůli nimž bažantnice zakládala a udržovala. Když však práva toho pozbyla, ujmuli se bažantnictví i menší držitelové lesů, částečně k vůli zábavě honů a částečně k vůli užitku.

Střílení bažantů jest velmi lehké, jen když se střelec nepřekvapí a nechá bažanta vytáhnout, neboť tu, kdy se vzhůru vznáší, není radno naň střílet, poněvadž jest jeho let velmi nestejný a mylný. Postřelený bažant, zvláště křídlovaný, byť byl i v ráně spadl, ubíhá velmi rychle v častých oklikách, tak že pes lehko stopu jeho ztratí. Když dále odběhl, přitiskne se i v dost malé křovině a nechá se od střelce od psa přejít. Chybený bažant zapadá ve vzdálenosti asi trojího dostřelení a vyhnán opět vytáhne.

Hon na bažanty rozděluje se vůbec na střelbu a chytání, zvláště pak na

1. přiloudění (přikradení),
2. střílení před stavěcím psem,
3. nadhánění,
4. chytání pod síť,
5. do tenat a
6. pod příkrajník (tyras).

Obyčejně odstřelují a zapeřují se jen kohouti a nanejvýše přestárlé slepice.

1. Přiloudění se

k bažantům není s velkými obtížemi spojeno, poněvadž není bažant příliš plachý, pravá to protiva tetřívka.

Možno k němu i v řídkém lese lehko se přilouditi a zvláště na hřadu večer neb ráno nebo i za světla měsíce vyčká, až se pod samý strom přijde, kde sedí.

2. Před stavěcím psem

setrvá bažant velmi dobře, jenom musí myslivec psa při hledání krátce držet a pak mu možno bažanta buď sedícího střelit aneb si jej nechat vytáhnout.

3. Nadhánění.

Zde platí tatáž pravidla, jako při nadhánkách obyčejných. Nejčastěji jsou v bažantnicích průseky, kde střelci stojí, kdežto honci od protější strany natlačují (nadhánějí). Je-li les řídký, tož bažant obyčejně jen běží až přiběhl na několik kroků k střelci, je-li však huština, tu vytáhne a letí ač ne příliš prudce přes průsek. Aby však v řídkých lesích bažant k letu byl přinucen a tudíž honbě zajímavosti se dodalo, zřizují se nedaleko průseků nevysoké plůtky z chrastí neb z prutů vrbových, tak že běžící bažant před nimi vytáhne a k střelci letí. Kohout při vytahnutí se ozve hlasitě, slípka jen jemně pískne, proto také nelze tak lehko střelci zmýlit se, aby slípku zastřelil, čímž by při pravidelných honech skoro všude jen výsměchu došel aneb i namalovaných vousů v odměnu dostal.

Chtání bažantů děje se též

4. Pod sítě.

U zásypu zřízeny jsou obyčejně malé budky asi 10 kroků vzdálí, v kterých se člověk skryje a malým okénkem zobající bažanty pozoruje. Jedná-li se mu o chytání bažantů, napne k tomu zřízenou síť na čtverhranný rám, který celý rok pod zásypem (nad

zobem) vyzdvižen bývá, aby bažantům pak podezřelý nebyl. Rám podepře se na přední straně „představcem“ (též „podražcením“), hůlkou to asi 1“ silnou a asi 3' vysokou, do té výšky, v které po celý rok vyzdvižen byl; při zadní straně opřen jest jako vždy na zadních delších postranicích o zem. Na podstavec uvázán jest slabý provázek, který sahá až do budky. Vidí-li číhající v budce, že pod rámem je již žádané množství, trhne prudce šňůrou a přiklopí ptáky, které pak opatrně vybere a buď v zřízeném k tomu pytli odnese, aneb hned pod zásypem zapeří.

5. a 6. Chytání příkrajníkem a dotenat děje se jako při koroptvích a není vyjma zvláštní případy, v českých bažantnicích v užívání.

Zajímavý a skoro směšný způsob Petermannův chytání bažantů uveden jest co žertovný v „Hohes Federwild. Album für Jäger und Jagdfreunde von Dr. Carl Löffler und herzoglich Sächsisch-Gothaischen Wildmeister Heinrich Obenauf“ — Berlin 1862 a jest následující :

Přiblížit se velmi opatrně k stromu, na kterém bažant sedí, aby to před časem nepozoroval. Pod stromem pak upře se ostře zrak na ptáka a chodí se velmi rychle okolo stromu. Zvědavostí puzen shlíží bažant dolů, a poněvadž se rychle okolo stromu chodí, musí ustavičně hlavou točit, až z toho tak zpitomí, že se stromu spadne a pak se jen zvednout a do brašny strčit může.

Zasílání bažantů děje se buď v skříních, které celou délku ptáka míti musejí, aby se peří nepomačkalo neb nepolámalo a tím pták se nezohyzdil. Šířku mají tyto skříně obyčejně takovou, aby 2 ptáci podle sebe položit se mohli; na sebe pak složí se jich dle

potřeby, a zřídí se výška skříně podle toho. Ptáci kladou se obráceně na sebe. — Vrchnější položí se hlavou tam, kde spodní ocasem leží. Nejlepší a nejslušnější zaobalení jest do jedlového klestu a ošněruje se špagatem tak, že tvar bažanta i v zaobalení lze poznat. Půl krčku, celá hlava a dvě třetiny ocasu vykukají. —

Bažanti chycení a zapeření vydrží mnohem déle než střílení, což lehko pochopitelné jest.

V. Bažantnice

má dle svého účelu býti větší kus lesa, 25 až 200 jiter zahrnující. — Dle Schönbergerova „Praktische Anweisung zur Fasanenzucht nach der in Böhmen üblichen Weise. Prag 1844.“ potřebuje 1 kohout s 15 slepicemi asi 3 jitra půdy. Dle velikosti bažantnice řídí se tedy i počet bažantů (kmenů atd.) a zakládá-li se nová bažantnice, tož řídí se velikost její dle počtu bažantů, které se udržovati má. Mezi lukami a polnostmi ležící rovná neb málo k východní neb jižní straně nakloněná plocha jest pro zakládání bažantnic nejvhodnější. Kolem nich bývá obyčejně tak zvaný „živý plot“, z vysázených křovin, trnů, smrčků atd., který se každý třetí rok ve výšce 3' pořezává, čímž dole tak shoustne, že člověku nelze leč vynechanými zde pěšinkami a průseky projíti. Bažanti milují stromy listnaté více než jehličnaté a zvláště má se při vysazování bažantnic ohled bráti na stromy, které bažantům spolu pokrm poskytuje, jakož jsou: buky, jeřáby, duby atd. Smíšený les jest v každém ohledu nejlepší, an na jehličnatém stromu zvláště v zimě bažant na hřadu lépe ukryt jest.

Alexis Vergut ve svém spisu: „Die Wartung, Pflege und Zucht der Fasanen. Quedlinburg und Leipzig, 1853“ navrhuje zřízení bažantnic ve způsobu anglických zahrad s hadovitě se krouticími pěšinami pískem posypanými. Takoveto písčité pěšiny slouží též k tomu, že myslivec času letního na nich všelike stopy pozná a bažant velmi rád na nich malé kaménky z písku si vybírá a polyká. Při sněhu a mokřem počasí zapadá bažant s hradu velmi rád na takoveto pěšiny a jiné průseky.

K pohodlnému vysezení vajec musí bažantnice míti přiměřené houštiny. Křoviny, které spolu i svými plody bažantům pokrm poskytují (hlohyně, trnky, ostružiny, jalovec atd.) hodí se k tvoření takových huštin a remísků výborně, musí se ale jehličnatým stromovým (jedlemi, smrký atd.) prosázet.

V žádné bažantnici nemá scházeti živý potok, aby bažanti vždy čerstvou a zdravou vodu k pití měli. Bažantnice nesmí však být v místě mokravém lehkou zaplavitelném, jinak by z jara při hojných deštích hnízda s vejci vytopena býti mohla.

Pro uvarování se velkých škod, způsobovaných dravou zvěří, zvláště od lišek, nemá bažantnice být na blízku rozsáhlých, hornatých lesů, ani na blízko cizích hranic. Velmi výhodné jest zvláště v zmíněných případech, je-li ohražena buď zdí neb prkenou hradbou zvýší 8'. Tím získá se potřebný poklid, zamezí se každý nepovolaný přístup a zabráni se skoro všem škodám. Přibije-li se kolkolem asi v polovici hradby plech ocínovaný asi 1' široký, který druhou stranou skoro vodorovně od hradby odstává, zamezí se i přelézání všechněm menším čtvernohým dravcům.

Obyčejně ponechává se v hradbě této dole ně-

kolik děr, k nimž se uvnitř truhlíky přistavují. Takto polapí se všechna škodná zvíř, která do bažantnice vlouditi se chtěla. Do těchto truhlíků nedá se žádná mlada.

Bažantnice musí býti rozměřena na přiměřené díly a prosekají se průseky pro honbu asi 16—24' široké. Tyto průseky vysázejí se řídce stromovím nejspíše listnatým, aby střelec bažanta dříve viděl než na průsek přitáhne a k výstřelu se přichystat mohl. Před těmito řídkými stromy v průseku vysázejí se smrčky, které se ve výšce asi 3' pořezávají a tak hustý plot tvoří. Krásně to pak vypadá, když mohutné větve dubů a buků a pod. přes takovouto smrkovou živou zídku nad průsekem se sklánějí.

V každém takto utvořeném dílu bažantnice zřídí se zvláštní zásyp, nejlépe v houštině.

Zásyp jest prostora 10—12' široká a 15—18' dlouhá, slamou, rákosem aneb i klestem pokrytá, kterážto střecha spočívá na 4 sloupech, vzadu asi 3', v předu asi 6' vysokých. Všechny čtyry strany jsou otevřeny. Pod takovýmto zásypem ostane vždy sucho v zimě bez sněhu a bažanti jsou tam při zobu před dravým ptactvem kryti. Pod zásyp zřídí se o něco menší rám, který ze slabých latí sbitý, v předu na slabých rohatinách vyzdvižen, vzadu na prodloužených postranicích spočívá a k chytání bažantů slouží (jak IV, 4 blíže naznačeno jest).

Obnovování sešlých věcí, vysazování vyřidlých houštin a záseků, vysekávání přerostlých kmenů buď jednotlivě buď v malých pasekách, musí vždy přiměřené a dle potřeby zavedeno býti. Velmi výhodné jest zakládání pasek a rozdělení bažantnice tak, aby vždy asi v třetím roce kousek se sekati mohl a než se po-

slední poseká, aby první zase již k porážení dospěl. Tím nabyde se vždy potřebných houštin i vysokého lesa pro hřadování. Při pasekách i všeliké jiné potřebné práci musí se přihlížeti co možná k brzkému ukončení, aby hlomoz a cizým lidem přístup se zamezil a potřebný poklid brzy opět nastal. Mimo to má se vždy jen na jednom místě pracovat. V řádně zařízené bažantnici musí býti:

Koše k chytání jestřábů (s holubem),

želízka na sloupku, sochůrce,

padáky, truhlíky

a rozličné jiné nástroje k lapání škodné zvěře a ptactva.

Železa několikerá musí bažantník vždy přihotově mítí, aby při nahodilé se příležitosti jich hned použiti mohl.

Jmenované zde nástroje jsou myslivcům všeobecně známy, protož by bylo od místa, šířeji je popisovati.

Byt bažantníka má se vždy v bažantnici nalézat.

Velmi záhodné jsou remísy v polích kolem bažantnice.

Při začátečním nasazování pustí se na jaře 1—2 kohouti asi s 20 slepicemi do bažantnice, kde již zásypy připravené jsou. Nejlépe jest pustiti je večer; oni tu hned zahřadují a druhý den ráno neznámý les již ne tak plaše procházejí.

Bažantnický kalendář.

Leden.

Objednané bažanty se odvádějí. V masopustní době zvláště se mnoho bažantů při rozličných plesích spotřebuje.

Na hlavní zásypy dává se pravidelně dvakrát denně pšenice neb ječmen a na vedlejší jenom jednou. Nejlépe jest zasypávati před polednem, aby se při ranním zobu poklid nerušil, podruhé pak (kde toho třeba) na večer, když již bažanti zahřadovali.

Při jasných nocích hlídky.

Léčky na škodnou se každého dne prohlízejí.

Únor.

Odvádění bažantů se zastaví.

Zasypávání, hlídky a prohlížení léček jako v lednu.

Březen.

V tomto měsíci počínají kohouti kodercovat a rádi přesazují. Zásypy dávají se jako doposud a hlídky trvají stále.

Duben.

V druhé polovici tohoto měsíce přestává kodercování a slípky počínají klásti vejce. Zrní musí pořád na zásypu ležeti. Hlídky nejsou tak přísné, však léčky se pilně prohlízejí.

Květen.

Mladí bažanti se líhnou. Noční hlídky přestanou. Na zásyp se pilně dává, ač bažanti ku konci tohoto měsíce málo zrní berou. Škodná se v letě málo chytá. —

Růžen.

Vlhké a chladné počasí je mladým bažantům škodné, dostávají běhačku, křeče a tím pocházejí, Bažanti málo berou zásyp, však tam předce vždy ležeti má.

Lipen.

Mladí bažanti počínají hřadovat. Bažanti nestojí o zásyp. Slípka ráda vodí mláďata svá na okolní louky, vyhrabuje jim mravenčí vajíčka a chytá s nimi kobylinky a jiné brouky. Na zásyp se předce zrní dává. —

Srpen.

Ku konci tohoto měsíce přebarvují mladí bažanti a slípky vodí je již více na zásyp; musí se více zasypávat.

Září.

Mladí bažanti zvykají si na zásypy. Zasypává se tedy pilně.

Říjen.

Honby na bažanty jsou v tomto měsíci nejčetnější. Bažanti berou silně zásyp. Hlídky noční počínají. —

Listopad.

Odvádění bažantů počíná. Léčky se prohlízejí a pernatí dravci se při výru střelí. Pilné zasypávání a hlídky.

Prosinec.

Bažanti chytají a odvádějí se zvláště k vánocům. Pilné zasypávání a hlídky. Škodná se chytá a pernatí dravci se při výru střelí.

